

A.V. КІПЕНСЬКИЙ, О.Є. ТВЕРИТНИКОВА, В.В. МАЛІКОВ

ВІКТОР ТИМОФІЙОВИЧ ДОЛБНЯ: ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАЛАНОВИТОГО НАУКОВЦЯ І ВИДАТНОГО ПЕДАГОГА

Статтю присвячено дослідженню життєвого шляху та науково-педагогічної діяльності науковця, педагога, почесного доктора Харківського політехнічного інституту, професора В.Т. Долбні, якому 27 вересня 2024 р. виповнилося 100 років від дня народження. Окреслено неоціненний внесок В.Т. Долбні у розширення наукових досліджень в галузі перетворювальної техніки, розбудову системи підготовки наукових кадрів, що сприяло розвитку електротехнічної науки і промисловості в Україні; розглянуто діяльність В.Т. Долбні як завідувача кафедри промислової електроніки, декана факультету автоматики та приладобудування та електромашинобудівного факультету, проректора інституту та науковця в якості голови спеціалізованих вчених рад, консультанта для молодих науковців. В основі теоретичного дослідження використано біографічний метод.

Ключові слова: історія науки, біографістика, електротехніка, промислова електроніка, краєзнавство, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», В.Т. Долбня.

A. V. KIPENSKYI, O.Ye. TVERYTNYKOVA, V.V. MALKOV

VIKTOR TIMOFIOVYCH DOLBNA: ON THE 100TH ANNIVERSARY OF A TALENTED SCIENTIST AND OUTSTANDING TEACHER

The article is devoted to the study of the life path and scientific and pedagogical activity of the scientist, teacher, honorary doctor of the Kharkiv Polytechnic Institute, professor V.T. Dolbny, who celebrated his 100th birthday on September 27, 2024. The invaluable contribution of V.T. Dolbnya is outlined in the expansion of scientific research in the field of converting technology, development of the system of training of scientific personnel, which contributed to the development of electrical engineering science and industry in Ukraine; the activities of V.T. Dolbny as the head of the industrial electronics department, the dean of the automation and instrument engineering faculty and the electromechanical engineering faculty, the vice-rector of the institute and a scientist as the head of specialized scientific councils, a consultant for young scientists are considered. The theoretical research is based on the biographical method.

Key words: history of science, biography, electrical engineering, industrial electronics, Kharkiv, local history, National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, V.T. Dolbnia.

Постановка проблеми. За 140-річну історію Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ») бачив багато видатних особистостей, талановитих науковців, організаторів освіти і науки. Серед представників професорсько-викладацького складу не можна оминути постать доктора технічних наук, професора, проректора Харківського політехнічного інституту Віктора Тимофійовича Долбні.

Талановитий науковець і чудовий педагог, професор В.Т. Долбня багато років працював у Харківській політехніці. Разом з О.О. Маєвським став ініціаторами заснування нової кафедри – промислової електроніки, завідувачем якої В.Т. Долбня був 26 років. Обіймаючи в різні роки посади декана і проректора, В.Т. Долбня велику увагу приділяв освітньому процесу, організації та змісту навчання, а також виховній роботі серед студентів. Він постійно удосконалював зміст лекцій та навчальні плани дисциплін, забезпечував використання технічних засобів у процесі навчання у спеціально створених і оснащених аудиторіях інституту.

Діяльність поважного педагога і вченого втілювалася у 170-ти навчально-методичних та наукових працях, серед яких 7 монографій, 13 підручників та навчальних посібників.

В.Т. Долбня завжди звертав увагу на підготовку наукових кадрів, організував і проводив творчі методичні семінари з педагогіки вищої школи в технічній освіті. Приблизно 700 молодих вчених отримали його підтримку та кваліфікаційну оцінку своїх робіт за роки роботи В.Т. Долбні у різних спеціалізованих радах із захисту дисертацій.

У колег Віктора Тимофійовича викликало пошану його прагнення до пізнання всього нового, поєднане з компетентністю у різних галузях та загальною ерудицією вченого. Студенти захоплювалися точністю та змістовністю лекцій професора.

Життєвий шлях Віктора Тимофійовича – гідний наслідування приклад для багатьох людей, які мали честь його знати: попри безліч труднощів вчений зберіг прагнення бути новатором, досягати вершин науки та майстерності у викладанні. Це викликало глибоку повагу оточуючих. Віктор

Тимофійович – взірець інтелігента, в якому гармонійно поєдналися розум та знання, тактовність та людяність, принциповість стосовно оточуючих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-педагогічна діяльність професора В.Т. Долбні не була предметом окремих досліджень. Деякі відомості з життя науковця можна отримати з ювілейних видань з історії НТУ «ХП» [1–3] та історії кафедри промислової електроніки [4, 5]. Наукову діяльність В.Т. Долбні фрагментарно висвітлено в публікаціях професора В.Б. Клепікова, присвячених розвитку кафедри автоматизованих електромеханічних систем та становленню наукової електротехнічної школи [6]. Особистості В.Т. Долбні присвячена окрема сторінка електронного ресурсу репозитарію науково-технічної бібліотеки НТУ «ХП» [7] та нарис в енциклопедії сучасної України [8]. Внесок професора В.Т. Долбні у розбудову підготовки наукових кадрів, створення спеціалізованих вчених рад окреслено у монографії [9].

Мета статті – на основі залучення репрезентативної джерельної бази, зокрема матеріалів архіву НТУ «ХП», поточного діловодства кафедри «Промислова електроніка», фондів історичного музею НТУ «ХП» провести реконструкцію наукової біографії професора Харківської політехніки В.Т. Долбні.

Виклад основного матеріалу. Віктор Тимофійович Долбня (рис. 1) народився у Харкові у родині службовця 27 вересня 1924 р. Його батько, Тимофій Опанасович Долбня (1894 р.н.) працював бухгалтером, потім електромонтером міської електростанції та Харківського вагонно-ремонтного заводу. Мати, Уляна Устинівна (1895 р.н.), займалася домашнім господарством. Коли хлопчику виповнилося вісім років він вступив до середньої загальноосвітньої школи № 14 у м. Харкові (зараз це школа № 7), де навчався до 1941 р., встигнувши закінчити 9 класів. Вже у жовтні 1941 р. Харківським районним військкоматом було прийнято рішення евакуювати хлопців 1924 р. (які ще не могли призватися до військової служби) для роботи у колгоспах Сталінградської області (зараз Волгоградська область). Віктор Тимофійович потрапив до хутора Мокров, де працював колгоспником. Там він прожив по серпень 1942 р., і можна впевнено сказати, що дивом залишився живим, дотримався призову до армії [10, арк. 6–7].

Рис. 1. Професор В.Т. Долбня

Починаючи з цього часу і впродовж всієї війни, Віктор Тимофійович кожного дня записував свої враження, хвилювання, думки, емоції та ще й цікаві дослідження побуту мешканців місцевості у щоденник, який пізніше став основою для книги В.Т. Долбні «Тисяча чотириста вісімнадцять днів. Військовий щоденник. (22 червня 1941 – 9 травня 1945)», де можна більш ретельно ознайомитися з перипетіями життя його у цей складний період [11].

У серпні 1942 р. його було мобілізовано до армії і він став курсантом 29 відділення навчального танкового полку. Упродовж наступних трьох років, до самого кінця війни, Віктор Тимофійович знаходився у лавах чинної армії упродовж 1943–1945 рр., закінчивши службу на теренах Німеччини. За участь у військових операціях по звільненню території Польщі, які проводив 2-й Білоруський фронт, В.Т. Долбню було відзначено першою бойовою нагородою – медаллю «За бойові заслуги». Далі була Східна Пруссія, де Віктор Тимофійович брав безпосередню участь у взятті сіл і містечок у передмісті Кенігсбергу. Війна завершилася для В.Т. Долбні у Цейерсфордеркампені (Східна Пруссія) 9 травня 1945 р. Наказом командира 170-ї стрілецької дивізії від 24 травня 1945 р. він був нагороджений медаллю «За відвагу». Трохи згодом В.Т. Долбні як учаснику бойових дій були вручені медалі «За взяття Кенігсберга» та «За перемогу над Німеччиною». Після закінчення війни упродовж 1946–1947 рр. служив секретарем політвідділу стрілецької дивізії [8; 9].

У березні 1947 р. Віктор Тимофійович демобілізувався та повернувся до Харкова. Відразу було прийнято рішення про закінчення навчання у середній школі, і він вступив до вечірньої школи № 1, яку закінчив із золотою медаллю у 1948 р. Паралельно Віктор працював бібліотекарем середньої школи № 58 м. Харкова.

З 1949 р. Віктор Тимофійович продовжив навчання і став студентом вечірнього відділення Харківського електротехнічного інституту. А вдень він працював, спочатку радіотехніком, далі на посаді бригадира-електрика на заводі ім. Малишева (рис. 2). У червні 1955 р. Віктор Тимофійович закінчив Харківський політехнічний інститут за спеціальністю «Електрифікація промислових підприємств і устаткування», отримавши кваліфікацію інженера-електромеханіка та диплом з відзнакою.

Після закінчення інституту молодого науковця запросили до аспірантури кафедри «Електрифікація промислових підприємств». Під час навчання в аспірантурі Віктор Тимофійович мав три винаходи та опублікував перспективні роботи, присвячені актуальним питанням несиметричного сіткового керування іонними перетворювачами. Він виявив себе як талановитий дослідник, який мав значну теоретичну та спеціальну підготовку та вмів застосовувати математичне підґрунтя для вирішення складних технічних завдань. Це дало змогу В.Т. Долбні розробити низку нових проблем теорії

несиметрично керованих іонних перетворювачів [12, арк. 11–14].

Рис. 2 Харківський завод транспортного машинобудування ім. В.О. Малишева (березень, вересень 1950 р.).

Закінчивши у 1958 р., він практично відразу захистив кандидатську дисертаційну роботу за темою «Іонні перетворювачі з несиметричним сітковим управлінням» (1959 р.). У 1964 р. з Державного комітету з координації науково-дослідних робіт СРСР надійшло запитання на доцільність використання результатів кандидатської дисертаційної роботи В.Т. Долбні у подальших масштабних дослідженнях. У відповідності з рішенням колегії № 28 від 18 квітня 1964 р. було підготовлено і направлено до Радянсько-німецької комісії з науково-технічного співробітництва документацією за темою № 2718/64, складовою якої була наукова робота В.Т. Долбні.

Навчання в аспірантурі В.Т. Долбня поєднував з педагогічною діяльністю на кафедрі. Він працював асистентом, керував лабораторним практикумом, дипломним та курсовим проєктуванням, викладав лекції, зокрема оновив дисципліну «Промислова електроніка» для студентів VI курсу кафедри. Крім того, активно займався студентською науковою роботою у студентському науковому товаристві. Спільно зі студентами він, засновуючись на власному практичному досвіді, спроектував та зібрав унікальне експериментальне устаткування. Завдяки цьому сформувався новий напрям – промислова електроніка та використання електронних пристроїв для керування електроприводами.

У 1963 р. разом із доцентом О.О. Маєвським

Віктор Тимофійович став організатором кафедри промислової електроніки. Передумовами для створення кафедри на той час послужили бурхливий розвиток атомної та електронної промисловості. Поява напівпровідникових приладів, а згодом й інтегральних мікросхем, справила революцію в галузі електроніки та електротехніки. Ішов стрімкий розвиток обчислювальної техніки.

Ці процеси не могли не впливати на такий актуальний напрям, як перетворювальна техніка. У країні відчувалася потреба у пристроях силової електроніки для різних галузей народного господарства – таких, як енергетика, металургія, транспорт та багато інших. Крім того, необхідні були фахівці, здатні розробляти і належним чином експлуатувати перетворювальну техніку, реалізовану на потужних напівпровідникових приладах. Обов'язки завідувача новоствореної кафедри були покладені на В.Т. Долбню. Доцент О.О. Маєвський перебував на той час у творчій відпустці для завершення роботи над докторською дисертацією. У 1963 р. В.Т. Долбня отримав вчене звання доцента кафедри промислової електроніки.

Віктора Тимофійович зробив суттєвий внесок і в адміністративну роботу ХПІ. З 1960 р. В.Т. Долбня виконував обов'язки заступника декана, а з 1961 р. працював деканом факультету «Автоматики і приладобудування». На посаді декана факультету В.Т. Долбня пробув лише рік. Але цей рік був досить важким та насиченим для факультету. Саме в цей період відбувається реорганізація та завершується становлення факультету. Контингент факультету був досить потужний – 1017 студентів, з них 403 навчалися за спеціальністю «Автоматика і телемеханіка», 207 – «Електровимірювальна техніка» і 107 на новій спеціальності – «Математичні лічильно-розв'язувальні прилади та пристрої». У 1963 р. В.Т. Долбня став деканом електромашинобудівного факультету і обіймав цю посаду до 1978 р. [9].

Багато часу В.Т. Долбня приділяв організаційній роботі. Він входив до складу ради електромашинобудівного факультету, був членом президії Науково-методичної ради Міністерства вищої та середньої освіти СРСР з промислової електроніки, членом наукової ради АН УРСР з комплексних проблем «Наукові основи електроенергетики», керівником республіканського наукового семінару «Питання теорії, розроблення і дослідження вентильних перетворювачів, членом республіканського бюро секції «Перетворювальна техніка, головою правління організації Весозного товариства «Знання», був у складі комітету з присудження державних премій [4].

У 1967 р. спеціалізовану вчену раду К 068.39.04 із захисту кандидатських дисертацій (голова – доцент, к.т.н. В.Т. Долбня) було створено в ХПІ, що значно активізувало підготовку дисертаційних робіт. Науковий ступінь кандидата наук надавався за вісьмома спеціальностями електротехнічного напрямку: електричні апарати, електричні машини, електрообладнання,

автоматичне управління та регулювання, прилади і пристрої автоматики та телемеханіки, теоретичні основи радіотехніки, електронна техніка і прилади, застосування електроніки в народному господарстві та наукових дослідженнях.

Діяльність цієї спеціалізованої вченої ради була досить плідною та мала вагоме значення для формування наукових електротехнічних шкіл не лише в ХПІ, а й у галузевих наукових інститутах та інших вишах України. Це було зазначено у постанові РМ УРСР від 19.04.1977 р., де надавався аналіз системи підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, що був проведений Відділом науки і нової техніки Ради Міністрів УРСР.

Перше засідання спеціалізованої ради відбулося 20 квітня 1967 р., де була прийнята до захисту кандидатська дисертація С.Ф. Артюха (у подальшому доктора технічних наук, професора, ректора Української інженерно-педагогічної академії) [13].

Наукова діяльність В.Т. Долбні стосувалася досліджень перехідних процесів у перетворювачах, що сприяло започаткуванню нового напрямку – дослідження перехідних процесів у перетворювачах шляхом відображення на комплексну площину. Вчений розробив топологічні методи, за допомогою яких можна вирішувати як завдання аналізу процесів в електронних схемах, так і синтезувати схеми для отримання електричних сигналів з необхідними характеристиками. Результати досліджень В.Т. Долбні узагальнив у докторській дисертації, де вперше у світовій практиці запропонував використання топологічного методу для аналізу перехідних процесів у пристроях перетворювальної техніки [14; 15, арк. 21–22].

Практичні результати мали низку впроваджень на електротехнічних підприємствах Харкова, Таллінна, використовувалися під час створення джерел аварійного живлення з покращеними динамічними характеристиками для газокompресорних станцій газопроводу «Середня Азія–Центр»; під час розроблення електрообладнання для акумуляторів електровозів [16, арк. 3–5] (рис. 3).

Рис. 3. Патенти та авторські свідоцтва В.Т. Долбні

Упродовж 1978–1989 рр. Віктор Тимофійович працював на посаді проректора ХПІ, очолював навчально-методичну роботу, займався

розробленням навчальних планів, удосконаленням навчального процесу та матеріальної бази, створенням нових спеціалізованих аудиторій та лабораторій, впровадженням новітніх методів навчання та інноваційних технічних засобів.

Професор В.Т. Долбня був чудовим та досвідченим педагогом. Змістовні лекції вченого, наповнені прикладами, підкреслюють ерудицію і компетентність Віктора Тимофійовича у багатьох питаннях. Він викладав розроблені ним дисципліни «Основи промислової електроніки», «Основи електронної та імпульсної техніки», спеціальний математичний курс із сучасних методів аналізу електронних схем, фундаментальний курс «Електронні ланцюги безперервної імпульсної дії». Всі дисципліни бази забезпечені навчально-методичною літературою.

Наукова діяльність В.Т. Долбні зосередилася на дослідженнях перехідних процесів у перетворювачах шляхом відображення на комплексну площину. Топологічні методи, розроблені ним, дозволили вирішувати як завдання аналізу процесів в електронних схемах, так і синтезувати схеми отримання електричних сигналів з необхідними характеристиками. У 1990–1994 рр. Є.І. Сокол, В.Т. Долбня та В.П. Шипілло розробили методи прогнозного формування процесів кінцевої тривалості в замкнутих системах мікропроцесорного управління з напівпровідниковими перетворювачами різних класів.

У 1994 р. за визначні досягнення в розвитку топологічних методів електронних й електромеханічних систем, підготовку та виховання інженерних і наукових кадрів В.Т. Долбні було присвоєно звання почесного доктора Харківського політехнічного інституту (рис. 4).

Рис. 4. Вручення диплома Почесного доктора ХПІ ректором Ю.Т. Костенком (1994 р.)

Професор В.Т. Долбня активно працював і в останні роки життя. Ним було підготовлено й видано монографію «Топологічний аналіз і синтез електричних і електромеханічних систем» (2005 р.) та навчальний посібник «Електроніка і мікросхемотехніка» (2006 р.) у співавторстві з Ю.Д. Сакарою і Т.В. Миланич, опубліковано низку

статей та методичних матеріалів. Наукова спадщина вченого становить понад 170 наукових робіт, серед яких: шість монографій, одинадцять підручників і навчальних посібників. Він також продовжував педагогічну діяльність, викладав авторські курси, був членом спеціалізованої вченої ради, надавав консультації колегам, аспірантам та студентам, брав участь у міжнародній конференції «Проблеми автоматизованого електроприводу. Теорія і практика».

Крім того, багато часу професор віддав громадській діяльності. Віктор Тимофійович співпрацював з історичним музеєм НТУ «ХП», де проводилися численні заходи, присвячені річниці закінчення Другої світової війни, зустрічі зі студентами та викладачами, яким він розповідав про тяжкі воєнні будні далеких воєнних років, і відкриття виставок.

2 липня 2014 р. за ініціативи співробітників факультету інтегральної підготовки НТУ «ХП» відбулися збори науково-педагогічних працівників НТУ «ХП» і Харківського національного університету радіоелектроніки. На цих зборах було засновано громадську організацію, яка отримала назву Академія військово-історичних наук і козацтва. Мету Академії її засновники вбачали у консолідації інтелектуального потенціалу суспільства на користь підвищення ефективності науково-дослідної діяльності, спрямованої на вивчення питань побудови майбутнього без воєн та збройних конфліктів, а також у виконанні благородної місії – збереження в історії і пам'яті людства подій та імен героїв різних історичних епох.

На зборах було затверджено Положення про Академію, обрані її дійсні члени – академіки та президент Академії. Особливим питанням порядку денного було обрання почесним академіком В.Т. Долбню. Цю кандидатуру запропонував учень Віктора Тимофійовича – професор А.В. Кіпенський, який на той час був деканом факультету інтегральної підготовки та вже був обраний президентом Академії. Слід зауважити, що кандидатура В.Т. Долбні була підтримана одностайно всіма учасниками зборів.

У подальшій діяльності Академії Віктор Тимофійович відігравав неабияку роль. Він був активним учасником різноманітних заходів, які відбувалися за ініціативою членів Академії. Це і зустрічі зі студентами та викладачами, яким він розповідав про тяжкі воєнні будні далеких воєнних років, і відкриття виставок, що були присвячені подіям Другої світової війни.

Висновки. Упродовж багатьох років В.Т. Долбня очолював спеціалізовану вчену раду К-068.39.04, надаючи допомогу, консультації молодим науковцям. В.Т. Долбня підготував два доктори технічних наук і вісім кандидатів технічних наук. Створення цієї ради мало важливе значення для наукового забезпечення електротехнічної галузі України, а також інших республік СРСР та закордонних країн. За багаторічну плідну діяльність

у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» Віктора Тимофійовича Долбню було відзначено орденами та медалями. А всього за життя він отримав 27 нагород: 7 бойових, 6 трудових і 14 ювілейних.

Віктор Тимофійович Долбня став уособленням духу Харківського Політеху, засвідчуючи спадкоємність поколінь, плекаючи розвиток інтелектуального потенціалу, педагогічних традицій та наукової школи, дотримуючись принципів гуманізму і демократизму, креативності і новаторства, довіри та взаємоповаги, які є фундаментальними в нашому університеті.

Список джерел інформації

1. Ніколаєнко В.І. (2010). Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». *Історія розвитку. 1885–2010: присвяч. 125-річчю від дня заснування Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»* (ред. В.І. Ніколаєнко [та ін.]). Харківський політехнічний інститут, нац. техн. ун-т. Харків НТУ «ХП».
2. Костенко Ю.Т. (1999). *Харківський політехнічний: події і факти*. Під ред. д-ра техн. наук, проф. Ю.Т. Костенко. Х. : Прапор. 336 с.
3. Ніколаєнко В.І. (2015). *Короткий літопис НТУ «ХП», 1885–2015: присвячується 130-річчю з дня заснування Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т»; уклад. : В.І. Ніколаєнко, Ю.Д. Сакара, С.С. Телуха ; ред. Х. : НТУ «ХП».
4. Долбня В.Т. (2013). *Кафедра промислової і біомедицинської електроніки НТУ «ХП». Історія. Досягнення. Перспективи* ; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т»; ред. кол. : В.Т. Долбня, Є.І. Сокол, С.Ю. Кривошеєв, А.В. Кіпенський, А.В. Івахно. Х. : Золоті сторінки. 144 с.
5. Сокол Є.І., Кіпенський А.В. (2012). Наукові досягнення кафедри промислової і біомедицинської електроніки НТУ «ХП» (до 50-річчя зі дня заснування). *Вісник НТУ «ХП»*. Х. : НТУ «ХП». 2012. № 18 (991). С. 3–14.
6. Клепиков В.Б. (2015). 3 історії наукової школи електроприводу Харківського політехнічного інституту. *Вісник НТУ «ХП»*. Х. : НТУ «ХП». № 28. С. 13–28.
7. *Наукова школа електротехніки НТУ «ХП»*. Retrieved from http://library.kpi.kharkov.ua/uk/school_of_electrical_engineering
8. Долбня Віктор Тимофійович. *Енциклопедія Сучасної України* : довід. вид. К. : Поліграфкнига. С. 209.
9. Тверитникова О.Є. (2017). *Електротехнічна галузь України другої половини ХХ ст.: напрями розвитку і здобутки* : монографія ; наук. ред. В.М. Скіяр. Х. : ТОВ «Тім Пабліш Груп». 500 с.
10. Архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Особова справа В.Т. Долбні. 1949–1955 рр. Стр. 52. 24 арк.
11. Долбня В.Т. (2013). *Тисяча чотириста вісімнадцять днів*. Військовий щоденник. (22 червня 1941 – 9 травня 1945). НТУ «ХП». Х. : Підручник НТУ «ХП». 195 с.
12. Архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Особова справа В.Т. Долбні. 1955–1961 рр. Стр. 24. 44 арк.
13. Протоколи засідань спеціалізованої вченої ради К 068.39.04. з 11.01.1973 р. по 24.12.1973 р.; з 20.04.1967 р. по 30.10.1969 р.; з 24.06.1971 р. по 14.12.1972 р.; 16.01.1980 р. по 11.12.1986 р. Поточне діловодство історичного музею НТУ «ХП». Рукопис. 120 с.

14. Долбня В.Т., Сокол Є.І. (1988). *Дослідження перехідних процесів в перетворювачах шляхом відображення на комплексну площину*. Х. : Вища школа. 137 с.

15. Архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Про присвоєння вченого звання професора по кафедрі промислової електроніки. В.Т. Долбні. 1981 р. Спр. 02-14/38. 27 арк.

16. Державний архів Харківської області. План роботи кафедри «Промислова електроніка» Харківського політехнічного інституту на 1977–1978 роки та звіт про його виконання. Ф. Р-1682. Оп. 15. Спр. 141. 28 арк.

References

1. Nikolaienko V.I. (2010). Natsionalnyi tekhnichnyi universytet «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Istorija rozvytku. 1885–2010: prysviach. 125-richchiu vid dnia zasnuvannia Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» (red. V.I. Nikolaienko [ta in.]). Kharkivskiy politekhnichnyi instytut, nats. tekhn. un-t. Kharkiv NTU «KhPI».

2. Kostenko Yu.T. (1999). Kharkivskiy politekhnichnyi: podii i fakty. Pid red. d-ra tekhn. nauk, prof. Yu.T. Kostenko. Kh. : Prapor. 336 s.

3. Nikolaienko V.I. (2015). Korotkyi litopys NTU «KhPI», 1885–2015: prysviachuietsia 130-richchiu z dnia zasnuvannia Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Nats. tekhn. un-t «Kharkiv. politekhn. in-t»; uklad. : V.I. Nikolaienko, Yu.D. Sakara, S.S. Telukha ; red. Kh. : NTU «KhPI».

4. Dolbnia V.T. (2013). Kafedra promyslovoi i biomedychnoi elektroniky NTU «KhPI». Istorii. Dosiahnennia. Perspektyvy ; Nats. tekhn. un-t «Khark. politekhn. in-t»; red. kol. : V.T. Dolbnia, Ye.I. Sokol, S.Iu. Kryvoshieiev, A.V. Kipenskiy, A.V. Ivakhno. Kh. : Zoloti storinky. 144 s.

5. Sokol Ye.I., Kipenskiy A.V. (2012). Naukovi dosiahnennia kafedry promyslovoi i biomedychnoi elektroniky NTU «KhPI» (do 50-richchia zi dnia zasnuvannia). Visnyk NTU «KhPI». Kh. : NTU «KhPI». 2012. № 18 (991). S. 3–14.

6. Klepikov V.B. (2015). Z istorii naukovoï shkoly elektropyvodu Kharkivskoho politekhnichnoho instytutu.

Visnyk NTU «KhPI». Kh. : NTU «KhPI». № 28. S. 13–28.

7. Naukova shkola elektrotekhniky NTU «KhPI». Retrieved from http://library.kpi.kharkov.ua/uk/school_of_electrical_engineering

8. Dolbnia Viktor Tymofiiiovych. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy: dovid. vyd. K. : Polihrafknyha. S. 209.

9. Tverytnykova O.Ie. (2017). Elektrotekhnichna haluz Ukrainy druhoi polovyny KhKh st.: napriamy rozvytku i zdobutky : monohrafiia ; nauk. red. V.M. Skliar. Kh. : TOV «Tim Publish Hrup». 500 s.

10. Arkhiv Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Osobova sprava V.T. Dolbni. 1949–1955 rr. Spr. 52. 24 ark.

11. Dolbnia V.T. (2013). Tysiacha chotyrysta visimnadsat dniv. Viiskovy shchodennyk. (22 chervnia 1941 – 9 travnia 1945). NTU «KhPI». Kh. : Pidruchnyk NTU «KhPI». 195 s.

12. Arkhiv Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Osobova sprava V.T. Dolbni. 1955–1961 rr. Spr. 24. 44 ark.

13. Protokoly zasidan spetsializovanoi vchenoi rady K 068.39.04. z 11.01.1973 r. po 24.12.1973 r.; z 20.04.1967 r. po 30.10.1969 r.; z 24.06.1971 r. po 14.12.1972 r.; 16.01.1980 r. po 11.12.1986 r. Potochne dilovodstvo istorichnoho muzeiu NTU «KhPI». Rukopys. 120 s.

14. Dolbnia V.T., Sokol Ye.I. (1988). Doslidzhennia perekhidnykh protsesiv v peretvoriuvachakh shliakhom vidobrazhennia na kompleksnu ploschynu. Kh. : Vyscha shkola. 137 s.

15. Arkhiv Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Pro prysvoiennia vchenoho zvanntia profesora po kafedri promyslovoi elektroniky. V.T. Dolbni. 1981 r. Spr. 02-14/38. 27 ark.

16. Derzhavnyi arkhiv Kharkivskoi oblasti. Plan roboty kafedry «Promyslova elektronika» Kharkivskoho politekhnichnoho instytutu na 1977–1978 roky ta zvit pro yoho vykonannia. F. R-1682. Op. 15. Spr. 141. 28 ark.

Надійшла (received) 12.11.2024

Відомості про авторів / About the Authors

Кіпенський Андрій Володимирович (Kipenskiy Andrii) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», директор ННІ соціально-гуманітарних технологій, доктор технічних наук, професор, заслужений працівник освіти; Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4589-092X>;

Тверитникова Олена Євгенівна (Tverytnykova Olena) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри українознавства, культурології та історії науки; Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6288-7362>;

Маліков Василь Володимирович (Malikov Vasyl) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки; Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7395-8496>.